

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право
УДК 343.3

Циб Ірина Сергіївна

*аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Tsyb Iryna

*Postgraduate Student of the Department of Criminal Law and Criminology
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*

**ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «НАРУГА» І СПОРІДНЕНИХ З НИМ
СЛІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА КОЖНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

**ORIGIN OF THE CONCEPT OF "DESECRATION" AND RELATED
WORDS AND THEIR USE AT EACH STAGE OF DEVELOPMENT OF
CRIMINAL LAW OF UKRAINE**

Анотація. Вступ. У статті досліджуються етимологічні витoki поняття «наруга» і споріднені з нею слова та їх використання на кожному етапі розвитку кримінального права України. Наразі поняття «наруга» використовується у кримінальному законодавстві у двох статтях КК України – ст. 297 «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого» та ст. 338 «Наруга над державними символами». В той же час Кримінальний кодекс України не вказує, які дії слід вважати кримінально-караною наругою. Авторка вказує, що ґрунтовне та всеохоплююче дослідження будь-якого кримінально-правового явища потребує дослідження його етимологічних витоків. Таке дослідження сприяє накопиченню знань про сутність явища як такого, та його використання/застосування в залежності від демократичних та

правових цінностей людства на кожному наступному етапі його розвитку.

Мета. Дослідження етимологічних витоків поняття «наруга» і споріднених з ним слів та їх використання на кожному етапі розвитку кримінального права України.

Матеріали і методи. В процесі здійснення дослідження використовувалися наукові праці вітчизняних науковців, які прямо чи опосередковано досліджували поняття «наруга» та здійснювали юридичний аналіз кримінальних правопорушень, ознакою складу яких виступає наруга, а саме: І. Бандурки, Н. Горб, В. Кармана, Л. Кучанської, А. Ландіної, П. Сердюка та інших.

Під час дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедуція), а також спеціальні методи: історико-правовий, формально-логічний та порівняльно-правовий.

Результати. У науковій статті досліджено наявні у словниках визначення поняття «наруги» та встановлено, що вони не зовсім вдало співвідносяться із діями, які утворюють об'єктивну сторону кримінальних правопорушень, ознакою яких є «наруга». Саме поняття «наруга» має значну кількість синонімів, проте жоден з них не в змозі повністю охопити ті дії, які входять в поняття «наруга». Також робиться висновок, що використання в назві та диспозиції кримінального правопорушення, передбаченого ст. 297 КК України поняття «осквернення/оскверняти» є більш доцільним, оскільки воно охоплює як дії, які характеризуються поняттям «наруга» згідно словників української мови, так і дії, які утворюють об'єктивну сторону кримінального правопорушення, передбаченого ст. 297 КК України та дії, які закріплені у Законі України «Про поховання та похоронну справу».

Що стосується використання в назві та диспозиції кримінального правопорушення, передбаченого ст. 338 КК України поняття

«зневага/зневаження», можна зробити висновок щодо доцільності використання саме цього поняття, оскільки поняття «зневага» є протилежним за значенням поняттям поняттю «повага», а в Конституції України закріплено обов'язок громадян виявляти шану державним символам України, тобто поважати їх.

Перспективи. Проводити подальші дослідження юридичного складу кримінальних правопорушень ознакою складу яких виступає наруга, оскільки Кримінальний кодекс України не уточнює, які саме діяння слід вважати кримінально караною наругою.

Ключові слова: наруга, осквернення, зневага, повага, наруга над могилою, наруга над державними символами.

Summary. *Introduction.* The article examines the etymological origins of the concept of "desecration" and related words and their use at each stage of development of criminal law in Ukraine. The author points out that a thorough and comprehensive study of any criminal law phenomenon requires a study of its etymological origins. Such a study contributes to the accumulation of knowledge about the essence of the phenomenon as such and its use/application depending on the democratic and legal values of humanity at each subsequent stage of its development. Currently, the concept of "desecration" is used in criminal law in two articles of the Criminal Code of Ukraine - article 297 "Desecration of a grave, other burial place or the body of the deceased" and article 338 "Desecration of state symbols". At the same time, the Criminal Code of Ukraine does not specify which acts should be considered criminal offences.

Purpose. Studying the etymological origins of the concept of "desecration" and related words and their use at the various stages of developing the Criminal Code of Ukraine.

Materials and methods. In the course of the study, the author used the scientific works of domestic scientists, who have directly or indirectly studied

the concept of "desecration", and carried out a legal analysis of criminal offences, which include insult, namely I. Bandurka, N. Horb, V. Karman, L. Kuchanska, A. Landina, P. Serdyuk and others.

The study used general scientific methods of cognition (analysis, synthesis, induction, deduction) as well as special methods: historical and legal, formal and logical, and comparative law.

Results. Having examined the definitions of the concept of "desecration" available in dictionaries, the author concludes that they do not fully correspond to the acts that constitute the objective side of criminal offences, a characteristic of which is "desecration". The concept of "desecration" itself has a considerable number of synonyms, but none of them is able to fully cover the acts included in the concept of "desecration". The author also comes to the conclusion that the use of the term "defilement" in the title and provisions of the criminal offence under Article 297 of the Criminal Code of Ukraine is more appropriate, since it covers both the actions characterised by the term "desecration" according to the dictionaries of the Ukrainian language and the actions which constitute the objective side of the criminal offence under Article 297 of the Criminal Code of Ukraine and the actions which are regulated by the Law of Ukraine "On Funeral and Burial Business".

As for the use of the concept of "contempt/disrespect" in the title and provisions of the criminal offence under Article 338 of the Criminal Code of Ukraine, the author concludes that it is appropriate to use this concept, since the concept of "contempt" is the opposite in meaning to the concept of "respect", and the Constitution of Ukraine establishes the obligation of citizens to show honour to the state symbols of Ukraine, i.e. to respect them.

Discussion. The study of the legal composition of criminal offences with desecration as an element of their composition is necessary because the Criminal Code of Ukraine does not specify which acts should be considered criminal desecration. In this regard, it is necessary to study the etymological

origins of the concept of "desecration" and related words and their use at each stage of development of criminal law in Ukraine.

Key words: *desecration, defilement, contempt, disrespect, desecration of the grave, desecration of state symbols.*

Постановка проблеми. Ґрунтовне та всебічне дослідження будь-якого кримінального явища потребує вивчення його етимологічних витоків. Таке дослідження сприяє накопиченню знань про природу явища як такого та його використання/застосування залежно від демократичних і правових цінностей людства на кожному наступному етапі його розвитку. Точний опис характерних елементів будь-якого правового явища здійснюється за допомогою правових понять. Саме правове поняття описує зміст явища, перераховує ознаки його ідентифікації та відрізняє від подібних явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі поняття «наруга» використовується в кримінальному праві у двох статтях Кримінального кодексу України - у статті 297 «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого» та у статті 338 «Наруга над державними символами». Водночас Кримінальний кодекс України не уточнює, які саме діяння слід вважати кримінально караною наругою.

Окремі проблемні питання «наруги» розглядали І. Бандурка [1], Н. Горб [2], В. Карман [3], Л. Кучанська [4], А. Ландіна [5], П. Сердюк [6], та інші. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, «наруга» залишається малодослідженим явищем кримінального права.

У зв'язку з цим необхідно дослідити етимологічні витoki поняття «наруга» і споріднених з ним слів та їх використання на кожному етапі розвитку кримінального права України.

Виклад основного матеріалу. Академічні тлумачні словники української мови під наругою розуміють:

- 1) нестерпне знуцання;
- 2) зле висміювання кого-, чого-небудь [7; 8].

Вважаємо, що запропоновані у словниках визначення наруги не зовсім вдало співвідносяться із діяннями, які утворюють об'єктивну сторону кримінальних правопорушень, ознакою яких є «наруга».

Так, у науково-практичних коментарях до ст. 297 КК України та інших навчальних джерелах з кримінального права України вказано, що наруга – може бути вчинена шляхом осквернення могили, нанесення зневажливих написів, малюнків, символів або інших зображень на пам'ятниках чи надмогильних спорудах або на урні з прахом померлого. Наруга буде і у разі розкопування могили, пошкодження ніші у стіні, урни з прахом, осквернення труни, пошкодження пам'ятника, надгробної плити, пам'ятних написів, зображень, огорожі тощо [9; 10, с. 588; 11, с. 368]. Наруга - це образливе ставлення, демонстрація зневаги до місця поховання чи праху покійного [12].

В Законі України «Про поховання та похоронну справу» під наругою над могилою розуміється самовільне утворення надписів, малюнків, символів або інших зображень на кладовищенських спорудах, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних спорудах, склепах, урнах з прахом, могилах чи інших місцях поховання, або самовільне пошкодження, розкопування, руйнування або в інший спосіб знищення кладовищенських споруд, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних споруд, огорож, склепів, урн з прахом, могил чи інших місць поховання, або використання з метою, не передбаченою чинним законодавством, чи самовільне використання кладовищенських споруд, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних споруд, склепів, урн з прахом, могил чи інших місць поховання або вчинення інших дій, що мали на меті зневажити родинну чи суспільну пам'ять про

померлого, продемонструвати зневажливе ставлення до місця поховання та суспільних, релігійних принципів і традицій в цій сфері [13].

Досить важко погодитися з думкою, що розкопування могили, нанесення образливих надписів чи інші дії, які утворюють об'єктивну сторону кримінального правопорушення, передбаченого ст. 297 КК України за своїм змістом є діями які полягають у нестерпному знущанні чи злому висміюванні.

Що стосується наруги в контексті ст. 338 КК України, то під наругою розуміють грубе, образливе ставлення, зле висміювання, дії, спрямовані на приниження тих цінностей, до яких інші члени суспільства ставляться з повагою (наприклад, зривання прапора чи герба, їх знищення або пошкодження, використання їх не за призначенням, учинення на них непристойних написів або малюнків, спотворення тексту або музики гімну, поширення його тексту зі спотворенням змісту і значення, інші дії, у яких виявляється зневажливе ставлення особи до державних символів [10, с. 706; 11, с. 431]. Як бачимо з наведеного прикладу, науковці додержуються думки, що наруга над державними символами може також полягати в «злому висміюванні». На нашу думку більш доцільно було б замінити термін «зле висміювання» на термін якийсь інший термін, наприклад на «глум/глумління».

Також слід зазначити, що поняття «наруга» має досить значний перелік синонімів. Так, у словнику синонімів, близькими за значенням до «наруги» є:

- 1) знущання;
- 2) поглумка;
- 3) плювок у душу;
- 4) поруга;
- 5) збиткування;
- 6) (насміх) кпини;

- 7) глузи;
- 8) посміхи;
- 9) глузування;
- 10) кепкування;
- 11) глум;
- 12) (велика) ганьба;
- 13) неслава [14; 15, с. 228].

У Великому тлумачному словнику сучасної мови синонімами «наруги» є ганьба, сором, стид, безчестя, безслав'я, хула, осорома, позорище, соромота, стидовисько, страм, страмота [9].

Незважаючи на значну кількість синонімів поняття «наруга» жоден з них не в змозі повністю охопити ті дії, які входять в поняття «наруга». Більш того саме поняття «наруга» є також синонімом поняття «зелживость». Так, в Зведеному словнику застарілих та маловживаних слів вживається термін «зелживость» синонімами якого є сором, ганьба, безчестя, образливість, зневага, кривда, обмова, паплюження, образа та безпосередньо поняття «наруга». В свою чергу «зелжити» означає сварити чи ганьбити [16].

В літературі поняття «зелживость» зазвичай використовувалося для опису дій, які наразі описуються як «наклеп». Так, в Справі ХХХ. «Відновлення зганьбленої честі» нарисів О. Левицького вказано, судам Гетьманщини дуже часто доводилося розглядати справи «о заданню ущипливих слів», «озелженню в доткливости честі», тобто про наклепи, всілякі зганьблення честі. Часто-густо це були справи надзвичайно дріб'язкові, надзвичайно чудні, часто-густо образа була взаємна, часто-густо по суті образи жодної не було, але так чи інакше судові доводилося розглядати силу справ про зганьблену честь. Так, у справі вказано: «Велике зелження одержав я на славі своїй. Прошу вас, нехай оний Жук того злодійства мені доводить, а я о своїм цнотливім мешканні дам

слушний вивод. Судді наказали шевцеві «на тую зелживость одповідати». Але що він міг відповісти, коли в нього на похмілля боліла голова і він зле пам'ятав про вчорашні пригоди» [17].

Також в деяких джерелах поняття «зелживость» використовувалося для позначення діянь, які за своїм змістовним навантаженням схожі із сексуальним насильством чи зґвалтуванням. «Федора покликала Лаврина до себе та наказала взяти його на тортури, а він зі страху розповів, що план був такий: наїхати на маєток Адама Рудавського і вбити господаря, а пані «зелживость» вчинити (знеславити)» [18]

Отже, як бачимо поняття «зелживость» використовувалося для опису значного обсягу діянь, вчинення яких посягали на честь та гідність особи. Проте такі дії не жодним чином не охоплюють ті дії, які входять в сучасне поняття «наруга». Таким чином поняття «зелживость», як і похідне від нього поняття-синонім «наруга» не зовсім доречно використовувати в кримінальних правопорушеннях, передбачених статтями 297 та 338 КК України.

Продовжуючи аналіз тлумачних та академічних словників української мови, зазначимо, що в українській мові досить часто вживається таке поняття як «осквернення». Зокрема зазначене поняття використовується в назві та в диспозиції ст. 179 КК України «Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь», а також в ч. 2 ст. 297 КК України. Враховуючи, що вказане поняття використано в ч. 2 ст. 297 КК України тобто в кримінально правовій нормі, ознакою якої є «наруга», можемо припустити, що законодавець обоє поняття «наруга» та «осквернення».

Оскверняти – завдавати шкоди священному чи особливому місцю чи речам або зневажливо ставитися до них [19]. В Практичному словнику синонімів української мови слово «оскверняти» означає чинити наругу над, опоганювати; (рідше) ганьбити, заплямовувати [15, с. 266].

У Двадцятитомовому Словнику української мови слово «оскверняти» вживається в таких значеннях:

- 1) порушувати чистоту, святість кого-, чого-небудь; опоганювати;
- 2) глумитися над чим-небудь високим, чистим. Принижувати, ганьбити, заплямовувати;
- 3) ганьбити (негідними вчинками, поведінкою вкривати ганьбою себе, своє чесне ім'я, рід і т. ін.) [20].

У словнику синонімів синонімами «осквернення» є:

- 1) чинити наругу над;
- 2) опоганювати;
- 3) (рід) ганьбити;
- 4) заплямовувати;
- 5) поганити [14].

В Електронному словникові/цифрові лексикографічні системи української мови слово «оскверняти» означає негідними вчинками, поведінкою вкривати ганьбою себе, своє чесне ім'я, рід і т. ін. Також у словнику наводиться значний перелік синонімів слова «оскверняти»:

- 1) безславити (рідше) те саме, що неславити;
- 2) безчестити позбавляти доброї слави; неславити, ганьбити;
- 3) брудніти плямувати, опоганювати, ганьбити, безчестити кого-, що-небудь;
- 4) ганьбіти вкривати ганьбою (у 2 знач.); безчестити;
- 5) гідити (підсил. розм.) паплюжити, плямувати;
- 6) забруднювати позбавляти моральної чистоти, ганьбити кого-, що-небудь; споганювати;
- 7) заплямовувати (рідше) зганьбити, ославити кого-, що-небудь;
- 8) знеславлювати принижувати, безчестити кого-, що-небудь негідними, ганебними вчинками;
- 9) кал'яти (розм.) укривати ганьбою кого-, що-небудь; плямувати;

- 10) компрометувати виставляти кого-, що-небудь у негарному світлі; шкодити добрій славі когось, чогось;
- 11) неславити негідними вчинками, поведінкою викликати погану думку, моральний осуд, вкривати ганьбою себе, своє ім'я, рід і т. ін.; ганьбити;
- 12) обезславлювати (рідше) те саме, що знеславлювати;
- 13) обезчещувати (рідше) неславити, ганьбити;
- 14) опорочувати неславити, ганьбити своїми вчинками, поведінкою і т. ін.;
- 15) осоромлювати покривати соромом, ганьбою;
- 16) пасквудити (розм.) виставляти кого-, що-небудь в недоброму світлі, соромити, чорнити когось;
- 17) поганити неславити, безчестити кого-, що-небудь чимсь.
- 18) порочити паплюжити що-небудь гідне поваги [21].

З означеного можемо зробити висновок, що використання поняття «осквернення/оскверняти» в назві та диспозиції кримінального правопорушення, передбаченого ст. 297 КК України є більш доцільним, оскільки воно охоплює як дії, які характеризуються поняттям «наруга» згідно словників української мови (поняття «наруга» є частиною цілого – поняття «осквернення»), так і дії, які утворюють об'єктивну сторону кримінального правопорушення, передбаченого ст. 297 КК України та дії, які закріплені у Законі України «Про поховання та похоронну справу». Що стосується використання поняття «осквернення» в назві та диспозиції статті 338 КК України, зазначимо, що вказане поняття частково охоплює ті дії, які утворюють об'єктивну сторону зазначеного правопорушення. Проте, на нашу думку, більш доцільно буде використовувати поняття «зневага/зневаження».

«Зневага» є антонімом «поваги». «Повага» – почуття шани, прихильне ставлення, що ґрунтується на визнанні чийх-небудь заслуг,

високих позитивних якостей когось, чогось. Зневага – почуття презирства, відсутність поваги до кого-небудь. Байдужість до кого-, чого-небудь, відсутність турботи, піклування про когось, щось [22]. Зневажати – виявляти презирство, неповагу до кого-, чого-небудь; протилежне поважати; ображати кого-небудь, принижувати чиюсь гідність; Нехтувати чимось, не виявляючи належної уваги до чого-небудь, не надаючи значення чомусь [22].

У ст. 65 Конституції України закріплено обов'язок громадян виявляти шану державним символам України, тобто поважати їх. За таких умов було б доцільним в назві та диспозиції статті 338 КК України – кримінально-правової норми, яка встановлює відповідальність за невиконання цього обов'язку також використовувати одно корінний термін «зневага».

Висновки. Отже, підсумовуючи, можна сказати, що наявні у словниках визначення поняття «наруга» не зовсім вдало співвідносяться з діями, які утворюють об'єктивну сторону кримінальних правопорушень, ознакою яких є «наруга». Саме поняття «наруга» має значну кількість синонімів, але жоден з них не здатен повністю охопити діяння, які і складають поняття «наруга».

Вважаємо, що в назві та положеннях кримінального правопорушення, передбаченого статтею 297 Кримінального кодексу України, доцільніше використовувати термін «осквернення», оскільки він охоплює як дії, що характеризуються терміном «наруга» згідно зі словниками української мови, так і дії, що становлять об'єктивну сторону кримінального правопорушення, передбаченого статтею 297 Кримінального кодексу України, а також дії, передбачені Законом України «Про поховання та похоронну справу».

Також вважаємо більш доцільним використання поняття «зневага» у назві та диспозиції кримінального правопорушення, передбаченого

статтею 338 Кримінального кодексу України. Так, поняття «зневага» є протилежним за змістом поняттю «повага». Конституція України встановлює обов'язок громадян шанувати державні символи України, тобто поважати їх. За таких обставин доречним було б використання однокореневого слова «неповага» у назві та формулюванні статті 338 Кримінального кодексу України – кримінально-правової норми, яка встановлює відповідальність за невиконання цього обов'язку.

Література

1. Бандурка І.О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2010. 20 с.
2. Горб Н. О. Наруга над могилою: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Запорізьк. юрид. ін-т МВС України. Запоріжжя, 2005. 240 с.
3. Кримінально-правове забезпечення охорони державних символів України : дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетр. держ. ун-т. внутр. справ. Дніпро, 2020. 229 с.
4. Кучанська Л. С. Поняття та система злочинів проти моральності у кримінальному праві України: дис. кандидата юрид. наук: 12.00.08. Одеський націон. ун-т ім. І.І.Мечникова. Одеса, 2007. 185 с.
5. Ландіна А. В. Кримінально-правова охорона моральності в Україні: дис. кандидата юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2005. 227 с.
6. Сердюк П.П. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2005. 271 с.

7. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B0> (дата звернення: 12.12.2023).
8. Академічний тлумачний словник (1970-1980). URL: <http://tinyurl.com/4ubfhdd8> (дата звернення: 12.12.2023).
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Том 2. *Мего-Інфо*. URL: <http://tinyurl.com/455kzt2w> (дата звернення: 12.12.2023).
10. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 1040 с.
11. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с.
12. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 2010. URL: <https://yport.inf.ua/naukovo-praktichniy-komentar-kriminalnogo.html> (дата звернення: 12.12.2023).
13. Про поховання та похоронну справу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 7. Ст. 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-15#Text> (дата звернення: 12.12.2023).
14. Словник синонімів. *Synonimy*. URL: <https://synonimy.info/%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B0> (дата звернення: 12.12.2023).
15. Практичний словник синонімів української мови. Київ: «Українська книга», 2000. 480 с.
16. Зведений словник застарілих та маловживаних слів. *Ізборник*. URL: <http://litopys.org.ua/rizne/zvslovnyk.htm> (дата звернення: 12.12.2023).

17. Левицький О. І. По судах Гетьманщини: Нариси народного життя Гетьманщини 2-ої половини XVII віку. *Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського: вебсайт*. URL: <https://old.library.kr.ua/elib/levytsky/levytsky.html> (дата звернення: 12.12.2023).
18. *Chtyvo.org*: інформаційний ресурс. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Starchenko_Natalia/feisbuchni_narysy_na_ranomoderni_temy_shliakhta_ta_ikh_zvychai.pdf? (дата звернення: 12.12.2023).
19. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-ukrainian/desecrate> (дата звернення: 12.12.2023).
20. Словник української мови у 20 томах. URL: <http://tinyurl.com/4zm7s4b9> (дата звернення: 12.12.2023).
21. Електронні словники/цифрові лексикографічні системи української мови (серія "Цифрове лексикографічне надбання України"). URL: <http://tinyurl.com/5h55fc9t> (дата звернення: 12.12.2023).
22. Тлумачний словник української мови. *Словник.ua*. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%B0> (дата звернення: 12.12.2023).

References

1. Bandurka I.O. Kryminalno-pravova kharakterystyka zlochyniv proty moralnosti u sferi statevykh stosunkiv: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.08. Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhia, 2010. 20 s. [in Ukrainian].
2. Horb N. O. Naruha nad mohyloiu: kryminalno-pravovyi ta kryminolohichnyi analiz: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Zaporizk. yuryd. in-t MVS Ukrainy. Zaporizhzhia, 2005. 240 s. [in Ukrainian].

3. Kryminalno-pravove zabezpechennia okhorony derzhavnykh symvoliv Ukrainy : dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Dnipropetr. derzh. un-t. vnutr. sprav. Dnipro, 2020. 229 s. [in Ukrainian].
4. Kuchanska L. S. Poniattia ta systema zlochyniv proty moralnosti u kryminalnomu pravi Ukrainy: dys. kandydata yuryd. nauk: 12.00.08. Odeskyi natsion. un-t im. I.I.Mechnykova. Odesa, 2007. 185 s. [in Ukrainian].
5. Landina A. V. Kryminalno-pravova okhorona moralnosti v Ukraini: dys. kandydata yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 2005. 227 s. [in Ukrainian].
6. Serdiuk P.P. Kryminolohichni ta kryminalno-pravovi problemy vvezennia, vyhotovlennia abo rozpovsiudzhennia tvoriv, shcho propahuiut kult nasyilstva i zhorstokosti: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Zaporizhzhia, 2005. 271 s. [in Ukrainian].
7. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi movy. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B0> [in Ukrainian].
8. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk (1970-1980). URL: <http://tinyurl.com/4ubfhdd8> [in Ukrainian].
9. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. Tom 2. *Meho-Info*. URL: <http://tinyurl.com/455kzt2w> [in Ukrainian].
10. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar: u 2 t. / za zah. red. V. Ya. Tatsiia, V. P. Pshonky, V. I. Borysova, V. I. Tiutiuhina. 5-te vyd., dopov. Kh.: Pravo, 2013. 1040 s. [in Ukrainian].
11. Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna: pidruchnyk / Yu. V. Baulin, V. I. Borysov, V. I. Tiutiuhin ta in.; za red. V. V. Stashysa, V. Ya. Tatsiia. 4-te vyd., pererobl. i dopov. Kh.: Pravo, 2010. 608 s. [in Ukrainian].
12. Melnyk M. I., Khavroniuk M. I. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. 2010. URL: <https://yport.inf.ua/naukovo->

- praktichniy-komentar-kriminalnogo.html [in Ukrainian].
13. Pro pokhovannia ta pokhoronnu spravu: Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 7. St. 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-15#Text> [in Ukrainian].
 14. Slovnyk sinonimiv. *Synonimy*. URL: <https://synonimy.info/%D0%BD/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B0> [in Ukrainian].
 15. Praktychnyi slovnyk sinonimiv ukrainskoi movy. Kyiv: «Ukrainska knyha», 2000. 480 s. [in Ukrainian].
 16. Zvedenyi slovnyk zastarilykh ta malovzhyvanykh sliv. *Izbornyk*. URL: <http://litopys.org.ua/rizne/zvslovnyk.htm> [in Ukrainian].
 17. Levytskyi O. I. Po sudakh Hetmanshchyny: Narysy narodnoho zhyttia Hetmanshchyny 2-oi polovyny XVII viku. *Kirovohradska oblasna universalna naukova biblioteka im. D. I. Chyzhevskoho: vebsait*. URL: <https://old.library.kr.ua/elib/levytsky/levytsky.html> [in Ukrainian].
 18. *Chytyvo.org: informatsiinyi resurs*. URL: https://shron1.chytyvo.org.ua/Starchenko_Natalia/feisbuchni_narysy_na_ranomoderni_temy_shliakhta_ta_ikh_zvychai.pdf? [in Ukrainian].
 19. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-ukrainian/desecrate>.
 20. Slovnyk ukrainskoi movy u 20 tomakh. URL: <http://tinyurl.com/4zm7s4b9>.
 21. Elektronni slovnyky/tsyfrovi leksykohrafichni systemy ukrainskoi movy (seriia "Tsyfrove leksykohrafichne nadbannia Ukrainy"). URL: <http://tinyurl.com/5h55fc9t> [in Ukrainian].
 22. Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. *Slovnyk.ua*. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%B0> [in Ukrainian].